

Samen Alleen

De sector ontwaakt uit haar zomerslaap

-- Ans Van Gasse --

Ik ben Ans Van Gasse, een pas afgestudeerde theater- en filmwetenschapper die vol ongeloof en met bakken stress naar de wereld van vandaag en al haar vraagstukken kijkt, maar rust vindt in de kunst. Het TheaterFestival nodigt elk jaar een gelegenheidsredactie uit onder leiding van Filip Tielens, en al drie jaar ben ik trouw op post. Ik schrijf er, kijk er, breng soms mijn stem mee naar een radiostudio en observeer wat het culturele jaar in petto heeft. Ik ben namelijk een kijker. Als tekenaar probeer ik de dingen te herinneren of uit te puren tot de essentie, als schrijver verwerk ik. Mijn boekjes en schriftjes stapelen zich telkens op – het is soms niet wat je schrijft, maar dat je schrijft. Ik schrijf soms op wat ik denk, of wat een ander tegen mij zegt, en soms raak ik het onderscheid kwijt – en ligt niet daarin het mooiste overblijfsel aan een geleefde dag? En al drie jaar is het TheaterFestival voor mij het festival van het kijken – al kwam daar dit jaar een klein rood veelarmig virusje tussen.

Mijn tekeningen en teksten kan je ook vinden op mijn Instagrampagina:

scan me

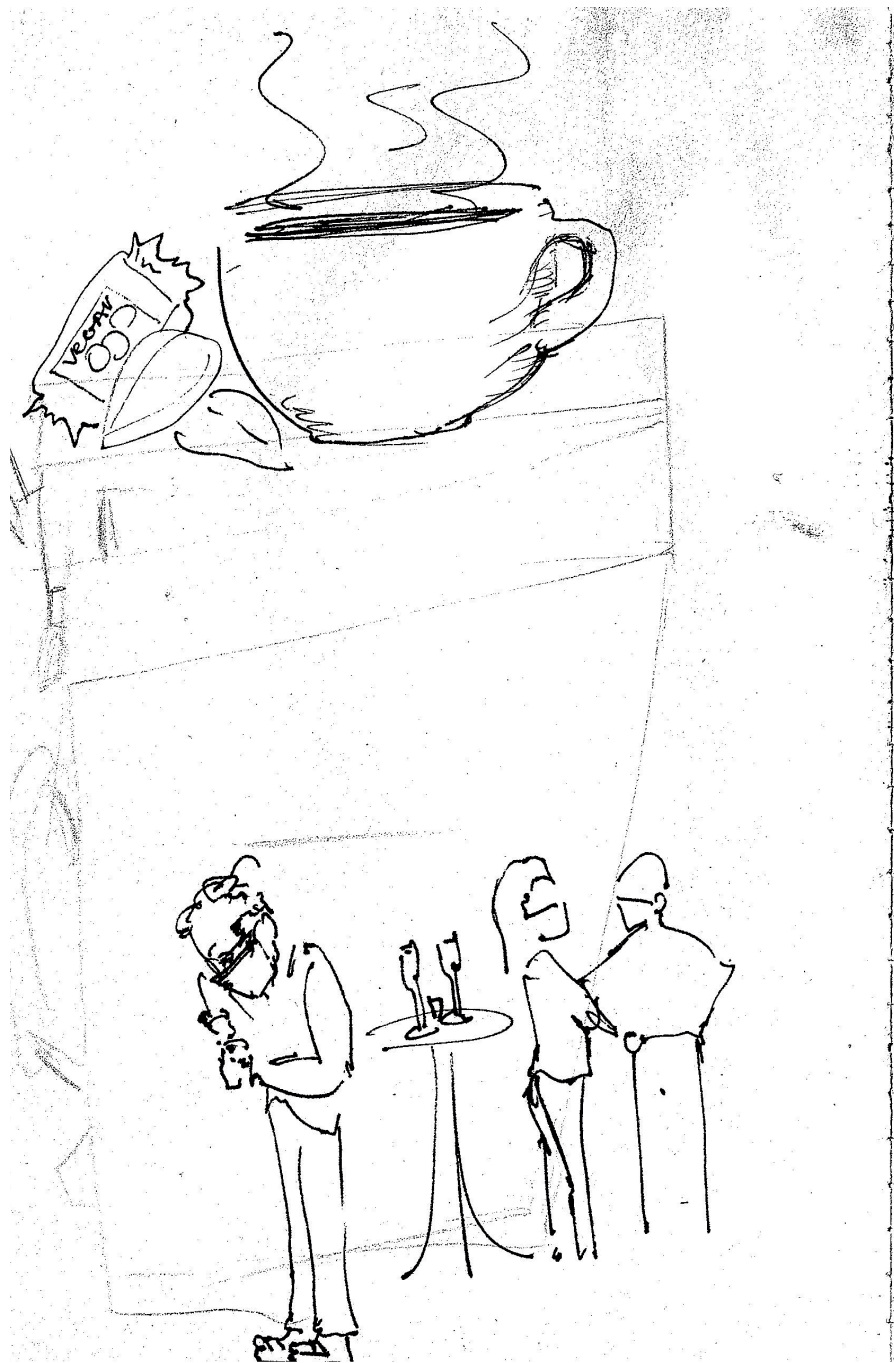

“Het enige dat bewijst dat tijd bestaat, is dat de koffie kouder wordt en niet warmer”

Op zaterdag 5 september komen deze poëtische, doch volgens de wetten van de fysica wetenschappelijk onderbouwde woorden als een orakel uit mijn interviewee, Cédric Coomans. Het lijkt wel alsof hij weet waarop ik zit te wachten en precies die woorden waarop mijn zwaarmoedige brein in tijden van corona op zat te kauwen uitspreekt. Zijn woorden kloppen. Steviger dan mijn hart dat doet wanneer ik voor de zoveelste maal het Journaal uitzet omdat ik het niet horen kan. Het is een moment van vreemd toeval: hoe een gesprek, waarvan je eerst niet al te veel verwacht—die podcast nam ik ook maar op om een het takenpakket van een ander te verlichten—plots verschrikkelijk veranderlijk kan werken.

Coomans maakte een voorstelling over tijd: *Realtime* (2020). Tijd staat nooit stil, maar rekt altijd uit of krimpt ineen. Een voorstelling die tijd als een elastiek ziet en mij voor het eerst in zes maanden terug deel doet uitmaken van een lachende massa. Een voorstelling die mij in haar baan meeneemt en terugkatapulteert, rekkergewijs. Het is een geestige voorstelling. Acteurs en publiek genieten. Zichtbaar. Al is dat met een mondmasker nog steeds af en toe gissen.

“De mensen reageren niet meer samen. Ze zitten allemaal écht in hun bubbel hé”, vertelt Peter De Graef me terwijl hij een flesje Oxfam-sinaasappelsap probeert open te prutsen. Zijn voorstelling *Henry* (2020), een historische herneming, vroeg om een coronaproof receptie. Met een select gezelschap drinken we cava en fruitsap terwijl we het masker op en af zetten. Wanneer ik zijn vingers zie pulken aan het goudkleurige metalen dopje van de Oxfamfles, moet ik me inhouden om niet te hulp te schieten. “**Mag dat nu al?**” De programmator van CC Dilbeek lacht schalks en zegt de zin der zinnen op het Festival. De slagzin van de coronabijeenkomst. “**Mag dat nu al?**” Geen kat die het weet, we doen maar en we slaan in het rond om te zien of we nog ver genoeg staan. Ik voel me op slag in de turnles van het vierde leerjaar. *Wapper je armen om je heen, je hebt heel wat plaats nodig voor deze oefening. Oei, wat komt er nu? Het angstzweet breekt me al uit.* Gelukkig weet ik intussen wat er komt: paniek als ik toch iemand aanraak, geruststelling als ik rond mijn eigen as kan tolleren. Als ik

maar geen mens aanraak. Als ik maar alleen bij mezelf blijf. Want we zijn dus geen collectief meer. Dat zeggen ook de acteurs. Ik heb in twee afzonderlijke interviews nagenoeg hetzelfde gesprek: "Als er al iemand lacht, doet die dat op zichzelf. En iemand anders gaat minder snel lachen van 'ha, daar zijn ze al aan 't lachen'."

“Dus het is dan moeilijker om te spelen?”

“Ja. Soms wel.” Cédric en Peter. Twee spelers met hetzelfde probleem. En wat nu met het publiek? Ikzelf verbaas me, wanneer ik me tussen het publiek bevind.

Ik woon de *State of the Union* en de *State of the Youth* bij met mijn vriendin Romée. We hebben elkaar alweer twee maanden niet gezien en hebben naar deze dag uitgekeken. Straks doen we ons zoals gewoonlijk te goed aan meer eten dan we echt aankunnen en minder wijn dan we hadden gehoopt. Onze limiet is wat verschoven – al dat thuiszitten, nietwaar?

Het begin van een cultureel jaar wordt ingeluid. Het is de eerste keer dat ik drie uur zittend met een masker doorbreng. Het is ook de eerste keer dat er aan de *States* een extra performance is gekoppeld: de vrouw die na elke spreker het gestoelte komt ontsmetten, doet dat met zo'n branie dat ze enkele lachsalvo's op haar geweten heeft. Ik kijk Romée glimlachend aan en weet dat ze mij niet ziet. Ze vraagt zich af waarom ik me naar haar toe buig. Een bezorgde blik lees ik als een antwoord op mijn glimlach. We zijn in de war. Wat een moment van connectie hoort te zijn, wordt een moment van bezorgdheid – elk leuntje in mijn of haar richting roept vragen op.

“Wil je iets zeggen? Wat dan?”

“Er zal toch wel niks zijn gebeurd?”

“Ik vond dit gewoon een grappig moment.”

“Ha super. Ik ook.” Achteraf woon ik mijn eerste zittende receptie bij. Het TheaterFestival doet haar best: de hapjes en drankjes zijn meer dan voldoende om ons aan te laven. Alles voelt even als een zilte zomerdag tussen het sectorvolk, op weg naar een of andere benevelde staat die toelaat de misère van de aardbol te vergeten. We zijn weer even een collectief.

“Het enige dat bewijst dat tijd bestaat, is dat de koffie kouder wordt en niet warmer”

De volgende ochtend rek ik me uit, zet ik een masker op en trek ik een jas aan. En dat in één soepele beweging. Alles went. Ik ben wederom verbaasd.

Wanneer ik aankom op de TheaterFestival-redactie, ben ik het weer allemaal kwijt. De zittende receptie, de toestroom: een mens zou vergeten dat ze de volgende ochtend toch maar weer in een lange lus in wijzerszin het lokaal binnen dient te lopen. Circulatie.

Ik zet me opnieuw, zoals elke ochtend, aan een aparte tafel, enkele meters naast mijn buur. Klaar om helemaal alleen te werken. Een mens zou zich gaan afvragen waarom men de verplaatsing maakt, maar alles went. En de tijd bestaat alleen omdat mijn kop koffie steeds klammer wordt in mijn naar letters zoekende vingers. Ik leun naar links. Ik ben niet zeker van mijn zinnen, nog minder van mijn stuk. Mijn buur Eva heeft een hoofdtelefoon op. Een mens zou nog gaan wennen aan isolement. Onze tafeltjes vormen af en toe een iglo van ideeën, maar nu wil ik eruit. Ik blijf leunen. Een sterke *side core workout* later merkt ze mijn geleun en gefluister op. Ik vraag haar of mijn zonet verzonnen introductie *tongue-in-cheek* is, dan wel flauw. Flauw, blijkt het verdicht. Jammer. Nog even zoeken in mijn iglo.

Het schrijven vergaat me anders. De gezamenlijke grijze massa die de redactie op andere edities vormde, is ver zoek. Nu zijn wij alleen de allenen, met laptops en boekjes en microfoons en heel veel audio om door te snuisteren in een collectief isolement. Ik werk aan een interview met Johannes, die aan de overkant zit. Vanwege een vreemd geplaatste zuil in het midden van de ruimte vergeet ik soms dat hij er is. Hij stuurt me, naast zijn geredigeerde versie van mijn stukje introductie, 'groetjes van de overkant'. Ik stuur hem, naast

mijn resem opmerkingen op de redactie, het volgende:

‘Dit voelt een beetje als een cheesy coming of age romcom waarbij de jongen het meisje steeds moet vragen en het meisje enkel kan terugknippen maar vergaat vanbinnen vanwege de ontelbare gedachten die op zo’n moment door haar hoofd *sjeezen*. In dat scenario zijn we natuurlijk 12 en zitten we in een les ICT of zo.

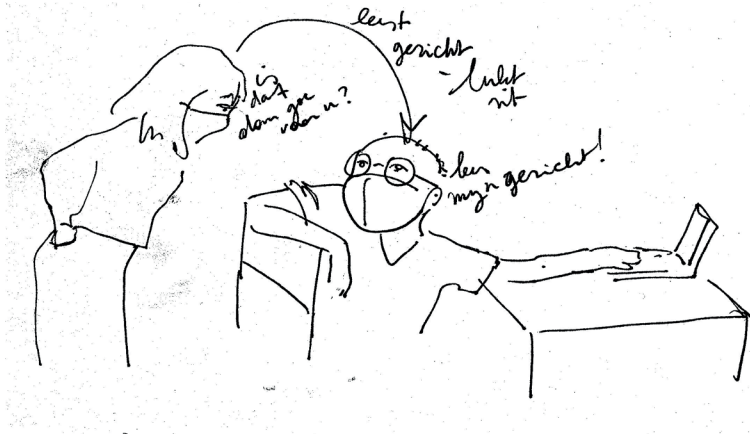
Alleszins bedankt. Hopelijk vond je mijn mopje grappig. Anders was het best ongemakkelijk.’

Ik hoor een onderdrukte knor, mogelijks gesnuif. Ik vermoed dat het niet ongemakkelijk was. Om ons desolate poollandschap annex coworking space af te maken, lunchen we geschrinkt in een ruimte waar slecht werkende spots een gelig licht op een witte tafel schijnen, precies op dié plaatsjes waar mag gegeten worden. “This feels like an episode of Black Mirror”, zegt Schots redactielid Liam. Hij heeft geen ongelijk. Het door toeval privé geworden vliegtuig dat hij nam om in Brussel te kunnen verblijven is er niks bij. Contact is selectief.

Alleen de
alleen
in hun
sahelpen van
waar - geen bereus
maar bovenal
samen.
Alleen

's Avonds echter laat het festivalcafé aan de Kaaien ons toe om in de openlucht in één grote bubbel te tafelen. De allenen zijn voor even vrij. Het voelt als dat ene moment uit je kindertijd, waarin je ouders je te laat ophaalden van dat ene geweldige verjaardagsfeestje – één met een springkasteel. Genieten, ookal mag het niet écht helemaal.

Na enkele dagen begint het me te dagen. Ik ken de redactie niet. Ik ken het publiek niet. Ik spreek slechts twee makers *in real life*. Eva probeert Tom Vermeir te interviewen over *LOCKE*, hij zit op een in tunnels rijdende trein. Voor de eerste keer in mijn leven geloof ik het wanneer iemand zegt dat de verbinding wegvalt. In wat resulteert, schiften Eva en ik door één uur aan interviewmateriaal waarvan ongeveer drie vierde hakkeland tunnelstiltes beslaat. Het

Soms is er
alleen het bren

en de noodzaak
om te kijken

Festival is dit jaar, hoe je het ook wil, anders. Op mijn allerlaatste dag komt Lieve, de radiocoach van het RITCS, tegenover mij zitten onder het spotje aan de lunch. We hebben een gelijkwaardige Masterproef geschreven, zij het zo dat de hare in de vorige eeuw geboren werd. We lachen. **“Ik zit hier een beetje tegen mijn jongere zelf te praten”**, lacht ze. Ik glimlach. Dat we daar niet eerder op zijn gekomen. In de kamer der allenen.

Ik vraag Cédric Coomans waar hij hoopt dat we in 2050 op een podcast naar vragen. **“Niet naar corona, het milieu of diversiteit.”** Hij glimlacht ietwat beschaamd en haalt zijn schouders op. “Ik hoop dat echt. En ik denk dat ook wel, dat dat dan geen nieuws meer is”. Ik knik en kijk blozend naar mijn computerscherm. De voorbije vier vragen die ik hem stelde wilden weten hoe een niet nader genoemde wereldwijde pandemie het maakproces van *Realtime* zou hebben beïnvloed. Toen Cédric het had over lege tijd die we almaar willen vullen, stelde ik prompt dat hij fan moet zijn geweest van de lockdown. In 2050 niet meer van dat dus. Hebben we dan evenveel tijd als de Chinezen? Volgens Cédric en zijn favoriete schrijver zijn zij immers ware tijdssprokkelaars, met verzamelingen aan minuten en seconden die schatzalen tot aan de nok kunnen vullen.

Want het enige dat bewijst dat tijd bestaat is dat de koffie kouder wordt. Het enige dat bewijst dat koffie bestaat is dat wij diverse warme dranken als dusdanig bestempelen. Het enige dat bewijst dat angst bestaat is dat we ons eraan overgeven of net blindheid najagen. Het enige dat bewijst dat corona bestaat is dat we er ons hele leven voor hebben aangepast, dat we naar theatervoorstellingen kijken en ons niet meer kunnen inbeelden dat twee onbekenden elkaar in

het wilde weg aanraken, het theater is niet meer een reflectie van de realiteit maar een droom uit een ver verleden. En dat ik wacht.

Dat ik geen enkele van deze ervaringen classeer in mijn doosje van ‘dagelijkse kost’ maar blijf aanzien met een kinderlijke verwondering en een sardonische ironie. Het enige dat bewijst dat corona een nieuw normaal inluidt, is dat wij het als dusdanig aanvoelen. Dat we niet gewoon doen, maar de nood voelen om 2230 woorden en enkele tekeningen bij elkaar te zoeken om uiting te geven aan dit intrinsiek individuele belevingsparcours. Dat we geen manieren vinden of alleszins blijven zoeken om te blijven voorbijgaan aan de allenen in de massa, de individualisering van het collectieve. Waarom reiken onze voelsprietten niet verder dan anderhalve meter?

“Ge kunt reiki aan uzelf geven vanop afstand, ge kunt dat. Dus ik aan mijn jongere zelf, ik kan die reiki geven.” Om tekstueel-stilistische redenen flits ik u

en mijzelf weer even tot bij het chronologisch vroegste interview met Peter De Graef—wat is de taal een handige teletijdschine. Zijn enthousiasme kent geen grenzen. Reiki is een Oosterse helingspraktijk die uitgaat van het geloof dat energie tijd, pijn en ruimte kan overbruggen. Die jongere zelf van Peter zat er stevig door, maar dat is geen enkel probleem. Want de koffie wordt kouder, maar je kan er lustig op los reiki-en buiten tijd en ruimte om. Ik geef alvast een beetje reiki aan mijzelf in de toekomst. Dat ik mag vergeten hoe hoog te zuurtegraad van mijn humeur lag in oktober 2020.

Maar ook Peter De Graef, de *energy master*, voelt enkel microgroepjes lachen of huilen wanneer hij *Henry* speelt. Licht het aan zijn acteursvoelsprietten of aan die van het publiek? Zelfs als Peter tot diep in onze zielen wroet, blijft de realiteit eenzaam. Ik zit in het donker, alleen en met een masker, tussen twee gezinsbubbels. Ze kennen mij niet en ik maak geen contact – dat heet sinds kort burgerzin. Ik

geniet van de voorstelling maar laat me niet meeslepen. Niet écht. Dat was vlotter toen ik hem sprak in de kleedkamer, met anderhalve meter, een ZOOM-microfoon en mijn mondkapje rond mijn biceps gekneld. Misschien moet ik als kijker mijn verantwoordelijkheid nemen en een reiki-praktijk uitvoeren op de gehele zaal en zo onze aura's verbinden. Want waarom worden wij pas collectief wanneer

onze schouders langs elkaar heen schurken? Is het dat wij dan samen kunnen vervellen? Onze collectieve kijk kunnen samenvoegen en getransformeerd de zaal uitwandelen?

Of is het dat de koffie koud wordt. Dat ze is, net als wij en dat we dat samen gewaar worden. Dat de koffie in dat ene, minieme segment van de tijd en ruimte veranderlijk is en ons eraan herinnert aan onze algemene noemer van het leven. Dat ze ons eraan herinnert dat de dingen voorbij gaan, en dat we enkel voorwaarts bewegen ook wanneer we denken stil te staan. Dat onze lichamen getrokken worden, zij het door energie of koffie, naar een punt dat voor ons ligt en dat we daarom bovenop alles altijd zullen aanpassen en verworden tot wat het alles of het niets van ons nodig heeft. Dat de maskers zullen vallen wanneer ze vallen en zullen kleven wanneer ze kleven. Dat de afstand zal verkleinen, want dat doet ze hoe dan ook, exponentieel, in een voorwaartse beweging met middelpuntvliedende kracht. Dat zelfs als ze dat niet doet, het menselijk lichaam zal leren overbruggen en voelen en samen reageren.

Dat wij niet meer de allenen zijn, maar zij die blijven proberen. Omdat alles, zelfs de tijd en eigenlijk zelfs zéker die, onzeker is.

